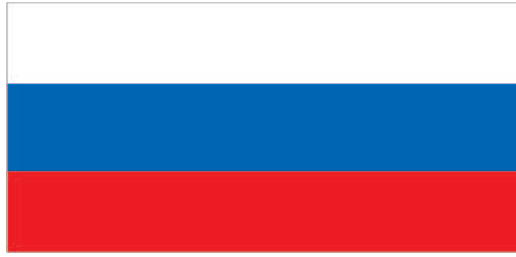

TİRE TİCARET ODASI TİRE CHAMBER OF COMMERCE

RUSYA FEDERASYONU ÜLKE RAPORU

TİRE TİCARET ODASI

İÇİNDEKİLER

GENEL BİLGİLER	3
GENEL EKONOMİK DURUM	5
DIŞ TİCARET VERİLERİ	6
TÜRKİYE – RUSYA FED. TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLER	11
İZMİR RUSYA ARASINDA KARŞILIKLI TİCARET VERİLERİ	21
RUSYA SERMAYELİ ŞİRKETLER	22
RUSYA FED. FAALİYET GÖSTEREN FİRMALARIMIZ	24
KAYNAKÇA	26

RUSYA ÜLKE PROFİLİ

1.GENEL BİLGİLER

Ülkenin Adı: Rusya Federasyonu

Başkent: Moskova

Nüfus: 147 milyon (2017)

Yüzölçümü: 17.075.400 km²

Devlet Başkanı: Vladimir Putin

Başbakan: Dmitriy Medvedev

Dışişleri Bakanı: Sergey Lavrov

GSYİH: 1,562 milyar \$ (2017, EIU, Tahmini)

Para Birimi: Ruble / 1 Dolar: 62.2 Ruble (Haziran 2018)

Konuşulan Diller: Rusça (Federal birimlerde 27 diğer dil de resmi statüdedir)

Etnik Yapı: Rus (%77,7), Tatar (%3,7), Ukrain (%1,4), Başkurt (%1,1), Çuvaş (%1), Çeçen (%1), diğer (%10,2)

Önemli Siyasi Partiler: Birleşik Rusya Partisi, Komünist Parti, Liberal Demokratik Parti, Adil Rusya Partisi

Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar: Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi, Avrupa Güvenlik ve İş birliği Teşkilatı, Dünya Ticaret Örgütü, Avrasya Ekonomik Birliği, Bağımsız Devletler Topluluğu, Şanghay İşbirliği Örgütü, Ortak Güvenlik Anlaşması Örgütü, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü, Asya'da İşbirliği ve Güven Arttırıcı Önlemler Konferansı, Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı

1.1 COĞRAFI KONUM

17 milyon kilometrekareyi aşan alanı ile dünyanın en büyük yüzölçümüne sahip ülkesi olan Rusya, 11 farklı zaman dilimine bölünmüştür. Asya'nın kuzeyinde Kuzey Pasifik Okyanusu ve Avrupa arasında Kuzey Buz Denizine uzanan ülke, 14 ülkeyle sınır komşusudur. Bu ülkeler ve sınır uzunlukları şöyledir: Azerbaycan 284 km, Beyaz Rusya 959 km, Çin (güneydoğu) 3 605 km, Çin (güney) 40 km, Estonya 290 km, Finlandiya 1 313 km, Gürcistan 723 km, Kazakistan 6 846 km, Kuzey Kore 17,5 km,

Letonya 292 km, Litvanya (Kaliningrad Oblast) 227 km, Moğolistan 3 441 km, Norveç 196 km, Polonya (Kaliningrad Oblast) 432 km, Ukrayna 1 576 km. Ülkedeki Ural dağlarının batısında bulunan alan Avrupa kıtası içinde sayılmaktadır. (Kaynak: RUSYA’NIN GENEL EKONOMİK DURUMU VE TÜRKİYE İLE EKONOMİKTİCARİ İLİŞKİLERİ, T.C. MOSKOVA TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ 2017 RAPORU)

Rusya Federasyonu topraklarının dörtte üçü düz ovalıktır. Orta Sibirya ve Uzak Doğuda sıradağlar bulunmaktadır. Doğu Avrupa düzlüğü Urallar’a, Batı Sibirya düzlüğü Altay Dağları’na kadar devam etmektedir. Hazar kıyılarında ise, çoğu yerde yükseklik deniz seviyesinin altında seyretmektedir. Ülke geneli itibarı ile ılıman iklim kuşağında yer alan Rusya, Karadeniz kıyılarında görülen subtropikal iklimden, yıllık sıcaklık farkının 80°C’ye vardığı Güney Sibirya’daki sert karasal iklime ve kuzeydeki kutup iklimine kadar değişen bir iklim mozağine sahiptir. Ülkenin kuzeyi Arktik kuşağında bulunurken, güneyde Karadeniz kıyılarında subtropikal iklim özellikleri görülmektedir. Doğu Sibirya karasal iklimin etkisi altındayken, Rusya’nın uzak doğusu muson yağmurları nedeniyle yıllık 1 000 mm yağış almaktadır. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

1.2. SİYASİ VE İDARİ YAPI

İki parlamentolu bir başkanlık sistemi ile yönetilen Rusya Federasyonu çeşitli federal yapılardan oluşmaktadır. Bu federal yapılar hukuki açıdan eşit birimler sayılmakta olup, aşağıdaki gibi sıralanabilir: 21 Cumhuriyet (ya da Federe Cumhuriyet), 46 Oblast (Rusya’nın bölgeleri; il), 9 Kray (büyük il), 2 Federal kent yönetimi (Moskova ve St. Petersburg), 1 Özerk Oblast (özerk il/Yahudi Özerk Oblastı), 4 Özerk Okrug (küçük özerk İl).Bütün bu federal birimler 9 büyük Federal Okrug (çevre) birimi içine alınıp, bu yerlere bağlanmışlardır. Rusya Federasyonu’na bağlı 21 cumhuriyetin her birinin kendi ayrı anayasası ve devlet başkanı (President) vardır. Bu anayasaların Rusya Federasyonu Anayasası’na uyumlu olması ve onunla çelişmemesi gerekmektedir. Ülkeyi Devlet Başkanı yönetir. Başbakan başkanlığındaki hükümet de yürütme yetkisine sahiptir. Yasama yetkisi ise, Duma (Federal Meclis’in alt kanadı) ve Federasyon Kurulu’ndan (Federal Meclis’in üst kanadı) oluşan Federal Meclis’e aittir. 2011 yılı Aralık ayında en son parlamento seçimleri gerçekleştirilmiştir. Gelecek parlamento seçimlerinin Eylül 2016’da gerçekleştirilmesi beklenmektedir. Son devlet başkanlığı seçimi ise 4 Mart 2012 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Seçim sonuçlarına göre Vladimir PUTIN Devlet Başkanı olmuştur. Devlet başkanlığı süresi dört yıldan altı yıla çıkarılmıştır. 18 Mart’ta gerçekleştirilen seçimlerin ardından dördüncü defa Rusya başkanı olarak ve 8 adayın yarıştığı seçimde, Putin’in açık ara farkla kazandığı başkanlık seçimlerinde 6 yıl daha devlet başkanlığı dönemine devam edecektir.

1.3. NÜFUS VE İŞ GÜCÜ YAPISI

Rusya, nüfusundaki sürekli düşüş nedeni ile ciddi bir nüfus sorunu ile karşı karşıyadır. Sovyetler Birliği'nin 1991 yılında dağılmasından bu yana nüfusun yaklaşık 4 milyonu ülke dışında çıkmıştır. 2002-2006 yılları arasında nüfusta yıllık ortalama %0,5 oranında daralma gerçekleşmiştir. Dünya Bankası tarafından 2005 yılında yayınlanan bir çalışmaya göre nüfustaki bu azalma bu oranda devam ettiği takdirde, 2050 yılı itibarı ile ülke nüfusunun %30 üzerinde azalacağı tahmin edilmektedir. Birleşmiş Milletler'in ülke nüfusuna yönelik öngörülleri çok daha karamsardır. 146,5 milyon olan ülke nüfusunun BM çalışmalarına göre 2050 yılına doğru 112 milyona gerilemesi beklenmektedir. (Kaynak: RUSYA'NIN GENEL EKONOMİK DURUMU VE TÜRKİYE İLE EKONOMİK-TİCARİ İLİŞKİLERİ, T.C. MOSKOVA TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ 2017 RAPORU) Nüfustaki düşüş, geçiş sürecinin yarattığı olumsuz etkilerle artsa da yalnızca bir komünizm sonrası dönem olgusu değildir. Ölüm oranları 1960'larda 11-20 yaş grubu haricindeki tüm yaş gruplarında yükselme eğilimi göstermeye başlamıştır. Ölüm oranlarındaki bu negatif eğilim 1990'larda daha da belirgin hale gelmiştir. 1990'lı yıllarda ölüm oranları ve yeni doğan ölümleri hızla artmıştır. Ölüm oranlarındaki söz konusu yükseliş çevresel faktörlerdeki olumsuzluklar, kötü yaşam koşulları ve sağlık sistemindeki bozulmadan kaynaklanmıştır. Alkol ve sigaranın fazla tüketimi ve kötü beslenme özellikle erkekler arasında kardiyovasküler hastalıklara bağlı ölümlerde ciddi artışa neden olmuştur.

Sonuç olarak Rus kadınının ortalama yaşam süresi Rus erkeğinden çok daha uzun hale gelmiştir. Ortalama yaşam süresinin erkeklerde 64,7, kadınlarda 76,6 olduğu tahmin edilmektedir. Rus hükümeti nüfusla ilgili sorunları önemli bir tehdit olarak değerlendirmektedir; bununla birlikte soruna kısa vadede kalıcı bir çözüm bulunması, ardında yatan derin sosyal sorunlar nedeni ile oldukça zor görünmektedir. (Kaynak: RUSYA'NIN GENEL EKONOMİK DURUMU VE TÜRKİYE İLE EKONOMİK-TİCARİ İLİŞKİLERİ, T.C. MOSKOVA TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ 2017 RAPORU)

2.GENEL EKONOMİK DURUM

Rusya Federasyonu, büyük bir ekonomik gücün temeli olan doğal kaynaklara ve insan gücüne sahip dünyadaki belli başlı ülkelerden biri konumundadır. Rusya'nın sahip olduğu zengin doğal kaynak rezervleri ülke için büyük bir şans olmakla beraber ülke ekonomisi açısından bazı sakıncaları da beraberinde getirmektedir. Son 10 yıllık süreçte yüksek düzeyde seyreden petrol fiyatları ve elverişli ticaret hadlerinin ülkenin son yıllarda sağladığı güçlü büyümenin itici gücü olduğu düşünülmektedir. Ancak yapılan bilimsel çalışmalar uzun vadeli büyüme ve ekonomideki doğal kaynaklara bağımlılık arasında negatif bir korelasyon olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun nedeni "Hollanda Sendromu" olarak adlandırılan durumdur. Aşırı değerlendirilmiş döviz kuru doğal kaynak dışı sektörlerde büyümeyi olumsuz etkilemektedir. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı) Sovyet döneminde

uygulanan merkezi planlama nedeniyle tüketim malları ve hizmet sektörlerinin göz ardı edilmesi söz konusu sektörlerin 1990'lı yıllar boyunca önemli büyüme göstermesine neden olmuştur. Resmi verilere göre hizmet sektörünün GSYİH'daki payı 1990'larda %36'nın altında iken, 1995'ten bu yana %55 ve %60 arasında olmuştur. Bununla birlikte hizmet ve sanayi sektörü verileri transfer fiyatlandırması uygulamaları nedeni ile gerçekleri tam olarak yansıtmamaktadır. Transfer fiyatlandırması ülkedeki petrol şirketlerinin düşük vergi uygulaması olan bölgelerde tamamı kendilerine ait olmak üzere kurdukları şubelerine ucuz fiyatlardan satış yaptıkları yaygın bir uygulamadır. Hizmet sektöründe faaliyet gösteren bir ticari kuruluş olarak kaydedirilen bu şubeler, petrol ya da gazı pazar fiyatlarından satmakta ve büyük kar elde etmektedir. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı) Sanayi Moskova, St. Petersburg, Yekaterinburg ve Nizhny Novgorod kentlerinde yoğunlaşmıştır. Bu büyük kentler geçiş sürecini diğer kentlere göre daha iyi yönetmiş, üretimde çeşitlilik sağlamıştır. Tomsk ve Novosibirsk gibi daha küçük kentler Sovyet rejimi tarafından yaratılan sanayi merkezleridir. Sibirya ve ülkenin en doğusundaki bölgeler hala sanayileşmemiş durumdadır. Bu bölgeler ham madde ve enerji üssü konumundadır. Sovyet planlamacıların ölçek ekonomisinin faydalarından yararlanmak üzere yürüttükleri politikalar neticesinde bir büyük işletme ya da bir grup işletme belirli bir kentin ya da bölgenin tüm yerel ekonomisinin temelini oluşturmuştur. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

GSYİH'İN SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI (BİN \$)

SEKTÖRLER 2017

Hizmetler:19

Sanayi 176

Tarım 58

Diğer 1.211

Toplam 1.465

Kaynak: IMF

DIŞ TİCARET VERİLERİ

1. GENEL DIŞ TİCARET VERİLERİ

(\$)	2012	2013	2014	2015	2016	2017
İHRACAT	524,8	527,3	497,8	343,9	357,1	357,1
İTHALAT	316,2	314,9	286,6	182,7	226,9	226,9
DENGE	208,6	212,4	211,2	161,2	130,1	130,1
HACİM	841,0	842,2	784,4	526,6	584,0	584,0

Kaynak: CIA World Fact Book & Trademap

TİRE TİCARET ODASI

2000 yılından itibaren Ruble'nin yeniden değerlenmeye başlaması ve petrol ihracat gelirlerindeki artış sayesinde yeniden artmaya başlayan iç talebe bağlı olarak küresel kriz öncesinde ithalatta artış eğilimi gözlenmiştir. İthalat hacmi 2008 yılında %31 artış göstermiştir. Küresel mali kriz nedeni ile iç talepte düşüş olmuş; bu nedenle ülkenin ithalat hacminde 2009 yılında ciddi ölçüde daralmıştır. 2010 yılında krizden çıkış sürecinin başlaması ile birlikte Rusya'nın ihracatında % 31, ithalatında ise % 37 artış olmuştur. 2013 yılında ülkenin dünyaya ihracatı yalnızca % 0,3 artış kaydetmiştir. Aynı dönemde dünyadan ithalat ise % 0,5 oranında artmıştır. Düşen petrol fiyatları ve Ruble'nin değer kaybı nedeni ile dış ticaret hacmi 2014 yılında % 8 oranında azalmıştır. Ülkenin dünyadan ithalatı % 10,3, dünyaya ihracatı % 6,7 darlmıştır. 2015 yılında dış ticarete sert bir düşüş yaşanmış; ülkenin dış ticaret hacmi 526,6 milyar Dolar olmuştur.

2017 ihracatı 357.083.135 milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. (Trademap (geçen yıla göre % 25 artış)

2017 yılı ithalatı 226.966.395 milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. (Trademap) (geçen yıla göre % 25 artış)

2017 yılında Türkiye, Rusya'nın ihracatında 5., ithalatında ise 16. sırada (Trademap)

2017 yılı verilerine göre Rusya'nın ihracatında ilk 5 ülke, Çin, Hollanda, Almanya, Belarus ve Türkiye'dir.

Rusya'nın ithalatında ilk 5 ülke ise, Çin, Almanya, ABD, Belarus ve İtalya'dır. (Trademap)

2017 yılı verilerine göre, Rusya'nın ihracatında ilk sıralarda, ham petrol yağları ve bitümlü minerallerden elde edilen ham yağlar, petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar, taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler; toprak ve benzeri katı yakıtlar, demir/alaşimsız çelikten yarı mamuller, buğday ve mahlut, işlenmemiş alüminyum yer almaktadır.

Rusya'nın ithalatında ise, tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış), telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar, kara taşıtları için aksam, parçaları, ısı değişikliği yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazlar, otomobil, steysin vagonlar, yarı arabaları, otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri ilk sıralarda bulunmaktadır.

BAŞLICA İHRAÇ ÜRÜNLERİ (2017):

3.1. RUSYA FEDERASYONU’NUN İHRACATINDA BAŞLICA ÜRÜNLER (MİLYONDOLAR)

Tablo 5: Rusya Federasyonu’nun İhracatında Başlıca Ürünler

KOD	ÜRÜN	2015	2016	2017	Değişim	Oran
'2709	Bitümlü minerallerden elde edilen petrol yağları ve ham petrol	89.576.493	73.676.262	93.306.412	19.630.150	27
'2710	Bitümlü minerallerden elde edilen petrol yağları ve yağları (ham petrol hariç); içeren müstahzarlar ...	67.403.071	45.951.775	58.244.387	12.292.612	27
'9999	Başka yerde belirtilmeyen emtialar	10.796.863	45.239.262	52.839.420	7.600.158	17
'2701	Kömür; kömürden üretilen briket, ovoid ve benzeri katı yakıtlar	9.480.282	8.907.236	13.529.954	4.622.718	52
'7207	Demir veya alaşımsız çelik yarı mamul ürünler	4.636.662	4.471.352	6.031.006	1.559.654	35
'1001	Buğday ve meşlin	3.948.719	4.215.803	5.791.013	1.575.210	37
'7601	İşlenmemiş alüminyum	6.075.663	4.988.146	5.464.417	476.271	10
'2711	Petrol gazı ve diğer gaz halindeki hidrokarbonlar	47.517.699	4.063.907	4.721.002	657.095	16
'7102	Elmaslar, ister işlensin, ister işlenmesi, ama monte edilmedi ya da ayarlanmalı	3.945.269	4.832.512	4.699.957	-132.555	-3
'4407	Ağaç kesilmiş veya rendelenmiş, dilimlenmiş veya soyulmuş, rendelenmiş veya rendelenmemiş, zımparalanmış veya uç eklemeli, ...	3.073.512	3.193.882	3.989.764	795.882	25
'7403	Bakır, rafine ve bakır alaşımları, işlenmemiş (7405 pozisyonundaki bakır alaşımları hariç)	3.084.701	2.403.907	3.646.314	1.242.407	52
'7110	Platin, incl. paladyum, rodyum, iridyum, osmiyum ve rutenyum, işlenmemiş veya yarı mamul ...	980.002	2.398.007	3.278.816	880.809	37
'7208	Düz haddelenmiş demir veya alaşımsız çelik ürünler, genişliği >= 600 mm, sıcak haddelenmiş, kaplanmamış, ...	2.164.995	2.412.155	3.059.680	647.525	27
'3105	Azotlu gübreleme elemanlarının iki veya üçünü içeren mineral veya kimyasal gübreler, ...	3.220.568	2.608.408	2.748.212	139.804	5
'7108	Altın, incl. altın kaplamalı platin, işlenmemiş veya yarı mamulden daha fazla işlenmemiş ...	1.506.476	907.597	2.359.125	1.451.528	160
'3102	Mineral veya kimyasal azotlu gübreler (pelet veya benzer formlarda olanlar hariç) veya ...	2.672.191	2.170.911	2.337.423	166.512	8
'3104	Mineral veya kimyasal potasik gübreler (tabletlar veya benzer formlarda olanlar hariç) veya ...	2.958.123	1.856.111	2.128.500	272.389	15
'0303	Dondurulmuş balıklar (0304 pozisyonundaki balık filetosu ve diğer balık etleri hariç)	1.858.075	1.965.720	2.057.287	91.567	5
'8411	Turbojets, turbopropellers ve diğer gaz türbinleri	1.761.169	1.523.353	1.967.841	444.488	29
'1512	Ayçiçeği tohumu, aspir veya pamuk çekirdeği yağı ve fazlasını fraksiyonları, rafine edilmiş olsun olmasın ...	1.190.669	1.440.140	1.779.295	339.155	24

Kaynak: Trademap

3.2. RUSYA FEDERASYONU’NUN İTHALATINDA BAŞLICA ÜRÜNLER (MİLYONDOLAR)

TİRE TİCARET ODASI

TABLO 4: RUSYA FEDERASYONU'NUN İTHALATINDA BAŞLICA ÜRÜNLER

KOD	ÜRÜN	2015	2016	2017	Değişim	Oran
'3004	Terapötik ya da profilaktik kullanım için karıştırılmış veya karıştırılmamış ürünlerden oluşan ilaçlar,	6.796.475	6.948.233	8.395.346	1.447.113	21
'8517	Telefon setleri, hücresel ağlar veya diğer kablosuz ağlar için telefonlar dahil ; diğer	6.334.982	6.713.843	8.392.501	1.678.658	25
'8708	Traktörler, on ya da daha fazla kişinin taşıyan motorlu taşıtlar için parça ve aksesuarlar, ...	5.377.408	5.716.564	7.939.083	2.222.519	39
'8419	Makine, tesis veya laboratuvar ekipmanı, elektrik ısıtmalı olsun olmasın (fırınlr	2.558.287	6.106.257	6.949.597	843.340	14
'8703	Şahısların taşınması için esas olarak tasarlanmış motorlu araçlar ve diğer motorlu taşıtlar. ...	6.490.241	6.027.371	6.697.483	670.112	11
'8802	Güçlendirilmiş uçak "örneğin, helikopterler ve uçaklar"; uzay aracı, Uydular ve alt yörüngedekiler dahil...	3.170.004	0	6.450.288	6.450.288	-
'8471	Otomatik veri işleme makineleri ve birimleri; manyetik veya optik okuyucular, makineler ...	4.034.034	3.824.134	5.097.097	1.272.963	33
'8704	Malların taşınması için motorlu taşıtlar, Motor ve kabinli şasi	878.861	1.030.648	1.998.792	968.144	94
'8481	Borular, kazan kabukları, tanklar, fiçiler veya benzerleri için musluklar, musluklar, vanalar ve benzeri ...	1.526.632	1.586.001	1.824.974	238.973	15
'9999	Başka yerde belirtilmeyen emtialar	838.646	6.581.104	1.794.188	-4.786.916	-73
'3002	İnsan kanı; terapötik, profilaktik veya teşhis amaçlı hazırlanan hayvan kanı; antiserumlar ...	1.431.415	1.424.210	1.780.774	356.564	25
'8479	Başka yerde belirtilmemiş veya başka bir yerde bulunmayan bireysel işlevlere sahip makineler ve mekanik cihazlar ...	1.540.864	1.321.879	1.738.828	416.949	32
'9018	Tıbbi, cerrahi, dişçilik veya veterinerlik alanlarında kullanılan aletler ve cihazlar.	1.574.664	1.617.383	1.737.900	120.517	7
'8701	Traktörler (8709 pozisyonundaki traktörler hariç)	506.326	693.775	1.715.925	1.022.150	147
'4011	Kauçuktan yeni pnömatik lastikler,	1.297.479	1.300.709	1.703.844	403.135	31
'8413	Bir pompa ile donatılmış olsun olmasın sıvı pompaları (seramik pompalar ve ...	1.303.598	1.273.926	1.690.472	416.546	33
'8421	Santrifüjler, dahil santrifüj kurutucular (izotop ayırma için olanlar hariç); filtrelemek veya ...	1.321.174	1.334.090	1.560.530	226.440	17
'6403	Dış taban kauçuk, plastik, deri veya kompozit deri ile ayakkabı ve ...	1.160.007	1.103.630	1.545.111	441.481	40
'2818	Yapay korundum, kimyasal olarak tanımlanmış olsun olmasın; alüminyum oksit; alüminyum hidroksit	1.487.937	1.326.496	1.535.838	209.342	16
'3004	Terapötik ya da profilaktik kullanım için karıştırılmış veya karıştırılmamış ürünlerden oluşan ilaçlar,	6.796.475	6.948.233	8.395.346	1.447.113	21

Kaynak: Trademap

TİRE TİCARET ODASI

1. BAŞLICA ÜLKELER İLE DIŞ TİCARET

4.1. BAŞLICA ÜLKELER İTİBARIYLA İHRACAT (MİLYON DOLAR)

Tablo 7: Başlıca Ülkeler İtibarıyla İhracat

ÜLKELER	2015	2016	2017	DEĞİŞİM	ORAN
DÜNYA	343.907.652	285.491.052	359.151.975	73.660.923	26
ÇİN	28.334.955	28.021.250	38.904.372	10.883.122	39
HOLLANDA	40.198.496	29.254.624	35.611.335	6.356.711	22
ALMANYA	15.906.242	21.258.481	25.729.289	4.470.808	21
BELARUS	12.428.310	14.050.697	19.384.579	5.333.882	38
TÜRKİYE	11.703.271	13.698.261	18.206.077	4.507.816	33
İTALYA	16.204.335	11.931.360	13.838.758	1.907.398	16
G. KORE	13.196.117	10.027.147	12.345.324	2.318.177	23
KAZAKİSTAN	10.301.606	9.426.891	12.323.909	2.897.018	31
POLONYA	9.513.336	9.098.660	11.577.653	2.478.993	27
BİRLEŞİK DEVLETLER	8.393.105	9.425.802	10.728.494	1.302.692	14
JAPONYA	14.426.352	9.384.192	10.500.532	1.116.340	12
BİRLEŞİK KRALLIK	4.523.692	6.996.918	8.696.590	1.699.672	24
FİNLANDİYA	6.487.007	6.535.275	8.641.477	2.106.202	32
UKRAYNA	7.163.122	6.280.263	7.942.778	1.662.515	26
BELÇİKA	6.348.195	5.741.057	6.799.486	1.058.429	18
HİNDİSTAN	4.549.941	5.312.787	6.455.535	1.142.748	22
MISIR	3.252.857	3.782.804	6.217.276	2.434.472	64
FRANSA	3.066.523	4.851.303	5.903.652	1.052.349	22
LETONYA	6.699.113	4.844.183	4.802.246	-41.937	-1
CEZAYİR	1.192.404	3.966.281	4.621.195	654.914	17

Kaynak: Trademap

4.2. BAŞLICA ÜLKELER İTİBARIYLA İTHALAT (MİLYON DOLAR)

Tablo 6: Başlıca Ülkeler İtibarıyla İthalat

ÜLKELER	2015	2016	2017	DEĞİŞİM	ORAN
TOPLAM	182.781.965	182.261.656	228.212.750	45.951.094	25
ÇİN	35.199.264	38.086.982	48.375.746	10.288.764	27
ALMANYA	18.991.576	19.450.963	22.750.279	3.299.316	17
BİRLEŞİK DEVLETLER	11.489.698	11.065.668	12.672.665	1.606.997	15
BELARUS	7.988.799	9.406.285	11.397.537	1.991.252	21
İTALYA	7.933.556	7.845.137	9.863.791	2.018.654	26
FRANSA	5.563.160	8.491.635	9.207.993	716.358	8
JAPONYA	6.818.557	6.679.836	7.764.176	1.084.340	16
KORE	4.532.320	5.113.263	6.938.595	1.825.332	36
UKRAYNA	5.642.801	3.950.745	4.944.047	993.302	25
KAZAKİSTAN	4.275.013	3.612.215	4.737.586	1.125.371	31
POLONYA	3.839.509	3.958.492	4.676.295	717.803	18
BİRLEŞİK KRALLIK	3.700.078	3.432.204	4.042.751	610.547	18
HOLLANDA	2.926.586	3.021.056	3.648.211	627.155	21

TÜRKİYE	4.068.852	2.147.525	3.441.619	1.294.094	60
FİNLANDİYA	2.410.600	2.478.055	3.401.069	923.014	37
VİETNAM	2.055.374	2.465.261	3.329.304	864.043	35
ÇEK CUMHURİYETİ	2.679.134	2.766.511	3.219.235	452.724	16
BREZİLYA	2.928.294	2.523.459	3.200.214	676.755	27
İSPANYA	2.738.263	2.473.706	3.082.753	609.047	25
HİNDİSTAN	2.263.053	2.397.222	2.896.088	498.866	21

Kaynak: Trademap

A. TÜRKİYE – RUSYA TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

1. TÜRKİYE-RUSYA FEDERASYONU TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLER

Rusya Federasyonu (RF), Türkiye'nin en yoğun ticari ilişkilerde bulunduğu ülkelerden biridir. İhracat yapılan toplam 236 ülke ve serbest bölge içerisinde, Almanya, İngiltere, İtalya, Fransa ve Irak'ın ardından 5.sırada, ithalat yapılan toplam 224 ülke ve serbest bölge arasında ise (yine AB üyesi ülkelerin ayrı ayrı dikkate alınması halinde) 1. sırada bulunmaktadır.

2000 yılında Türkiye ihracatında 9'ncu sırada yer alan Rusya Federasyonu 2003 ve 2004 yıllarında 8'nci sıraya yükselmiş, 2005 yılında tekrar 9'ncü, 2006 yılında ise 6'ncı, 2007 yılında 5'nci sıraya yerleşmiştir. İthalat alanında ise 2000 yılında 4'ncü sırada, 2004 ve 2005 yılında 2'nci, 2006 yılında ise ilk sıraya yükselmiş, 2007 yılında ilk sırayı korumuştur.

Türkiye ile Rusya arasındaki ekonomik ilişkiler, Cumhuriyetin ilk yıllarında Sovyetler Birliğiyle yapılan işbirliğiyle başlamıştır. Daha sonra 1984 yılında imzalanan ve 1987 yılında yürürlüğe giren doğal gaz anlaşmasıyla canlılık kazanmıştır. Son 20 yıllık dönemde ise Türkiye ile Rusya arasındaki ilişkilerin geliştiği ve derinleştiği gözlemlenmektedir. RF ile Türkiye arasındaki ekonomik ilişkilerin yasal zemini 25 Şubat 1991 tarihinde imzalanan Ticari ve Ekonomik İşbirliğine Dair Anlaşma oluşturmuştur. Rusya ile imzalanan, Karma Ekonomik Komisyonu mekanizmasını kuran anlaşma ile Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme, Turizm Alanında İşbirliği, Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması, Gümrük Konularında Karşılıklı Yardım ve İşbirliği Anlaşmaları ve Uluslararası Karayolu Taşımaları Hakkında Protokol, bu ülkeyle ekonomik ilişkileri düzenleyen diğer önemli belgelerdir.

1990'lı yıllarında ilişkinin hızlanarak geliştiği görülmüştür. Rusya geçiş aşamasında olan bir ekonomiye sahipken, Türkiye dünyada yeni pazarlara ve ekonomik bölgelere entegre olma arayışı içindeydi. Bu döneme damgasını vuran bir olgu da 'bavul ticareti' olmuştur. Rusya'da üretim yetersizliğine karşın hızla artan talep karşısında iki ülke arasında gelişen bu ticaret şekli 1997 yılına kadar artış göstermiştir. Bundan sonraki dönemde ise gerilemeye başlamıştır. Bu düşüş 2000 yılına kadar sürmüştür.

Türk-Rus dış ticareti 1992'de yaklaşık 1.5 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır. İki ülke arasındaki dış ticaret hacmi 1993-1997 yılları arasında düzenli artarak, 1997'de 4,2 milyar dolara yükselmiştir. Ancak, Türk Rus dış ticaret hacmi 1997'den 1999 yılına kadar azalan bir seyir izlemiş ve 1999'da 2,9 milyar dolarla en düşük seviyeye inmişti. 1998 yılında Rusya'da yaşanan ekonomik krizle birlikte ithalattın aynı oranda devam etmesine karşın Türkiye'nin Rusya'ya ihracatı azalmıştır (Tablo 2).

Ekonomik kriz ve Rublenin %75 oranındaki " devalüe edilmesi " Rusların satın alma gücünü olumsuz etkilemiş ve Türkiye'den yaptıkları ithalatta da daralma olmuştur. Ayrıca, Rus hükümetinin bu kriz sonrası ülkede uygulamaya koyduğu üretim hamlesi sonuçlarını vermeye başlamış ve özellikle Türk mallarının rekabetçi olduğu gıda, tekstil ve hazır giyim gibi ürünlerde Rusya'da üretim faaliyeti gelişmeye başlamıştır.

Rusya'ya yapılan Türk yatırımları, 1998-1999'da yaşanan kriz sonrasında artış göstermiştir. Devalüasyon ve uygulamaya sokulan ithal ikameci politikalar yüzünden Türk firmaların ihracatında bazı zorluklar belirmiştir. Bu durum onları, ihracat yapmak yerine doğrudan yatırım yapmaya yöneltmiştir.

Türk iş çevrelerinin Rusya genelindeki ticaret ve iş merkezleri, gıda, içecek, şişe, cam, beyaz ve kahverengi eşya ile diğer sektörlerdeki yatırımlarının tutarı 2008 yılı itibariyle 6 milyar dolara yaklaşmıştır. Türk müteahhitleri Rusya'da 2012 yılı itibariyle 32 milyar dolar değerinde 1191 proje üstlenmişlerdir. 2010 yılında 1,3 milyar dolarlık taahhüt üstlenilmiştir. 2010 yılı sonuna kadar Türkiye'ye gelen Rus yatırımları 7 milyar dolara yaklaşmıştır. T.C. Hazine Müsteşarlığı ve Moskova Büyükelçiliği verilerine göre Rusya

Federasyonu'ndaki Türk yatırımların toplam tutarının 6,5 milyar doları aştığı tahmin edilmektedir.

Rusya'daki Türk yatırımları kadar büyük olmasa da Türkiye'de de hatırı sayılır derecede Rus yatırımları da bulunmaktadır. Yakın geçmişe kadar Rus yatırımları, öncelikli olarak, hizmet sektöründeki küçük ve orta bütçeli işletmelerin sermayesine yönelmiştir. Son zamanlarda ise, Türkiye ile yatırım işbirliği alanlarının genişleme eğilimi gözlemlenmektedir. Mobil iletişim, yakıt ve enerji, nükleer enerji, demir çelik sanayi gibi yeni işbirliği alanları ortaya çıkmıştır. Rus firmaları Türkiye'deki Tuğrul, Deriner, Batman, Bayram ve Bağlı gibi barajların yapımında yer almışlardır. Bu firmalar ayrıca Ankara-Samsun, Sivas-Kayseri hatları başta olmak üzere Türkiye'deki doğal gaz altyapısının inşasında önemli görevler üstlenmişlerdir. Mersin "Akkuyu Nükleer Enerji Santrali"nin kurulması (20 milyar dolar değerinde), Deriner Barajı ve Hidroelektrik Santrali için *Technostroyexport* anonim şirketi konsorsiyumunun kurulması (100 milyon dolar değerinde), Rus firmalarının Türkiye'de gerçekleştirdikleri en önemli projeleri arasındadır..

2010 yılından itibaren, Rusya ve Türkiye arasındaki ticarete ulusal para birimleri kullanılmaya başlanmıştır. Şu anda, Rusya'da çalışan 5 Türk bankası (Ziraat Bankası, Deniz Bank, Yapı Kredi, Garanti Bankası, İş Bankası) işlemlerinin bir kısmını Ruble ile yapmaya başlamışlardır. Hazine Müsteşarlığı'nın açıkladığı bilgilere göre bu bankaların toplam yatırım tutarı 183 milyon dolardır. Ayrıca, Rus-Türk yatırım bankasının açılması ve Rus bankalarından birinin şubesinin Türkiye Cumhuriyetinde açılması ile ilgili görüşmeler sürmektedir.

Turizm de iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerde önemli bir yere sahiptir. 2011 yılında Rusya'dan Türkiye'ye gelen turist sayısı 3 milyonu aşmış ve Ruslar, Türkiye'yi ziyaret eden turistler arasında birinci sırada yer almışlardır. Taraflar bu alanlardaki işbirliğini devam ettirme konusunda kararlıdırlar.

RF Devlet Başkanı Medvedev'in 11-12 Mayıs 2010 tarihlerinde Türkiye ziyareti çerçevesinde "2010-2011 yılları İçin Ortak Turizm Eylem Planı" imzalanmıştır. "Her iki

‘‘ Ülke Vatandaşlarının Misafir Ülkede Güvenliğinin Sağlanması’’ konusunda bir Ortak Bildiri’ ise Turizm Bakanlığı Müsteğarı ile Rus Federal Turizm Ajansı Başkanı tarafından 8 Haziran 2010 tarihinde İstanbul’da imzalanmıştır. 2009 yılında turizm amacıyla Türkiye’ye gelen Rusya vatandaşı sayısı küresel ekonomik krize rağmen 2,7 milyon kişi düzeyinde kaydedilmiŐtir. 2010 yılında Rus turist sayısı 3,1 milyona, 2011 yılında ise 3,4 milyona ulaşmıştır. Turizm münasebetlerin geliŐimi ise diğer alanlardaki işbirliğini de beraberinde getirecektir.

RF ile 2000 yılında 4,5 milyar dolar seviyesinde olan ikili ticaret hacmi, 2008 yılında 8 kattan fazla bir artışla 38 milyar dolar seviyesine yükselmiştir. İkili ticaret hacmi 2009 yılında, gerek küresel ekonomik kriz gerek 2008 Temmuz-2009 AĞustos döneminde Rus gümrüklerinde Türkiye menŐeli ürünlere uygulanan tam denetim uygulaması nedeniyle yaklaşık 23 milyar dolara düşmüŐtür. Ticari ilişkiler 2010 yılının ilk aylarından itibaren toparlanma sürecine girmiŐ ve 2012 yılında ikili ticaret hacmi 26,2 milyar dolar olarak gerçekteŐmiŐtir. 2010 yılında RF’ ye gerçekteŐtirilen ihracat 6,68 milyar dolara çıkmıştır. Türkiye’nin Rusya’dan 2012’de gerçekteŐtirdiĐi toplam ithalat ise, 26,61 milyar doları bulmuŐtur. 2012 yılında iki ülke arasındaki ticaret hacmi, 33 milyar doları aşmış ve Rusya, Türkiye’nin en büyük ticari ortaklarından biri hâline gelmiştir.

Ancak, son yıllarda Türkiye ve Rusya Federasyonu arasındaki ticaret dengesi Türkiye'nin aleyhine geliŐmektedir. Toplam ticaret hacmindeki yükseliş Türkiye’nin Rusya Federasyonu’ndan gerçekteŐtirdiĐi büyük ölçüde enerji ithalatındaki artıŐtan kaynaklanmaktadır. Türkiye, bütün görüŐmelerde aleyhine olan dengesizliği gündeme getirmesine rağmen, Rus yetkililer, Rusya’da Türklerin inşaat sektörüne yaptığı yatırımlar, bavul ticareti ve turizm sayesinde söz konusu ticaret açığıнын kapandığı görüŐündedirler. Türkiye’nin Rusya’dan doğalgaz ithalatı her yıl önceden belirlenmiŐ oranlarda artmakta, buna karŐılık Türkiye’nin Rusya’ya ihracatı ise aynı oranda büyümemektedir.

Bu sorunun çözümü için, giderek yoğunlaşan karşılıklı üst düzey ziyaretler ve görüşmeler sırasında taraflar, ticari ve ekonomik ilişkilerin daha de geliştirilerek ve çeşitlendirilerek stratejik boyutlu ortaklığa dönüştürülmesi için kararlılıklarını ortaya koymuşlardır.

1. TÜRKİYE – RUSYA ARASINDAKİ KARŞILIKLI TİCARET VERİLERİ (\$)

Türkiye'nin geçtiğimiz yıl Rusya ile ticaret hacminde %30'luk bir artış gerçekleştirmiştir.

TÜİK'in yayınlamış olduğu ülkelere göre dış ticaret verilerine göre; Türkiye'nin Rusya Federasyonu ile yapmış olduğu dış ticaret, 2013 yılından 2016 yılına kadar %47,2 oranında, miktar olarak ise 15 milyar \$ civarında azaldı. Aynı yıllar içerisinde ihracatımız %75 oranında azalırken ithalatımız ise %40 oranında azaldı.

2017 yılında ise yaklaşık 1 milyar \$'lık ihracat artışı ve yaklaşık 4,3 milyar \$'lık ithalat artışı ile Rusya Federasyonu ile dış ticaret hacmi, 2016'ya göre %31,7 oranında arttı.

Kaynak: TÜİK – Ekonomi Bakanlığı

Türkiye'nin gerçekleştirmiş olduğu toplam dış ticaret miktarına bakacak olursak; 2017 yılında, 2016'ya kıyasla, yaklaşık 14 milyar \$ ihracat artışı ve 35 milyar \$'lık ithalat artışı ile toplam dış ticareti %14,6 oranında artış gösterdi. 2013 yılından 2016 yılına kadar olan dönemde ise %15,4 oranında bir azalış görülüyor.

2. TÜRKİYE İLE TİCARET

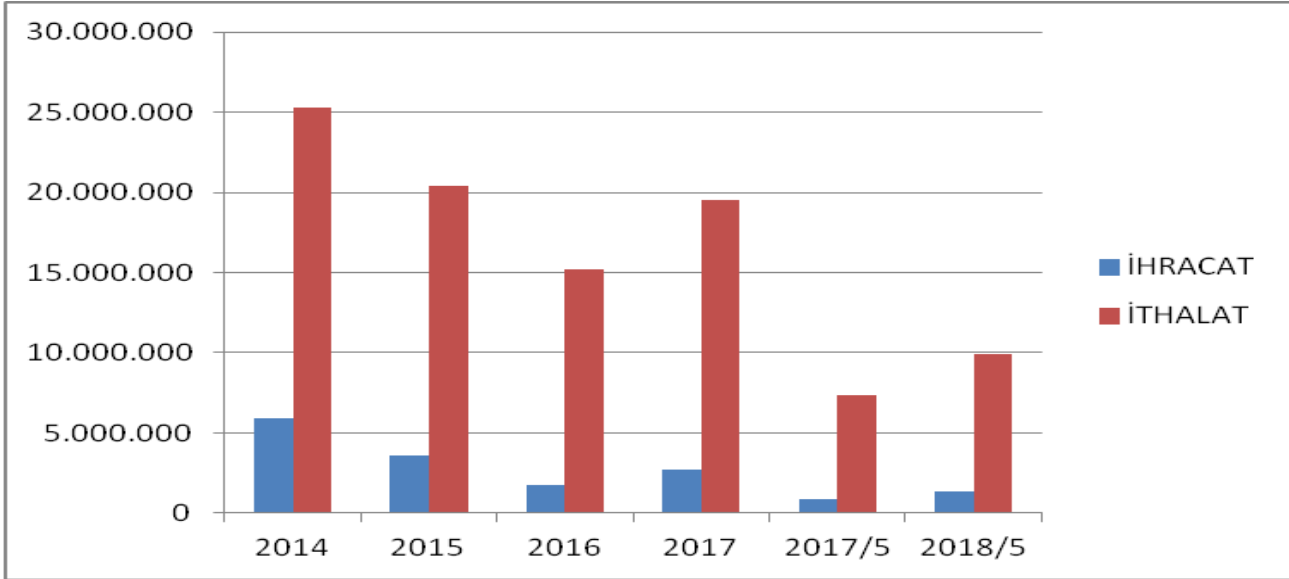
Türkiye – Rusya Federasyonu Dış Ticaret Göstergeleri (milyon dolar)

Tablo 8: Türkiye – Rusya Federasyonu Dış Ticaret Göstergeleri(milyon dolar)

YIL	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2014	5.943.014	25.293.392	31.239.105	-19.347.679
2015	3.588.657	20.401.756	23.990.413	-16.813.099
2016	1.732.954	15.162.386	16.895.340	-13.429.432
2017	2.735.484	19.513.833	22.249.317	-16.778.349
2017/5	890.060	7.334.730	8.224.790	-6.444.669
2018/5	1.371.701	9.945.517	11.317.218	-8.573.816

Grafik: Türkiye – Rusya Federasyonu Dış Ticaret Göstergeleri(milyon dolar)

TÜRKİYE'NİN RUSYA FEDERASYONU'NA İHRACATINDA BAŞLICA ÜRÜNLER (MİLYONDOLAR)

Tablo 9: Türkiye'nin Rusya Federasyonu'na İhracatında Başlıca Ürünler

KOD	ÜRÜN	2015	2016	2017	Değişim	Oran
0806	Taze veya kuru üzüm	101.001	3.909	122.916	119.007	3.044
0809	Kayısı, vişne, şeftali dahil. nektarin, erik ve çakal eriği, taze	75.062	26.877	108.183	81.306	303
0805	Narenciye, taze veya kurutulmuş	293.457	269.505	331.789	62.284	23
8802	Güçlendirilmiş uçak "örneğin, helikopterler ve uçaklar"; uzay aracı, uydular dahil	0	0	40.914	40.914	-
2710	Bitümlü minerallerden elde edilen petrolyağları ve yağlar (ham petrol hariç); içeren müstahzarlar ...	63.665	15.396	55.686	40.290	262
6403	Kauçuk, plastik, deri veya deri bileşiminden ve yüzü dış tabanı ile ayakkabı ...	48.259	15.388	46.506	31.118	202
8708	Traktörler, on ya da daha fazla kişinin taşınması için motorlu taşıtlar için parça ve aksesuarlar, ...	124.818	108.191	136.290	28.099	26
8716	Römorklar ve yarı römorklar; diğer araçlar, mekanik olarak değil (demiryolu ve ... hariç)	12.844	7.105	34.997	27.892	393
8544	İzolasyonlu "emaye veya anotlanmış" tel, kablo "koaksiyel kablo dahil" ve diğer izolasyonlu ...	16.187	4.573	26.458	21.885	479
0703	Soğanlar, arpacık soğanı, sarımsak, pırasa ve diğer taze sebzeler, taze veya soğutulmuş	11.946	10	21.796	21.786	217.860
7113	Kıymetli metallere veya değerli metallere kaplanmış metalden yapılmış mücevher parçaları	21.428	14.477	34.422	19.945	138
0808	Elma, armut ve ayvalar, taze	18.400	2.536	19.584	17.048	672
6006	Örme veya tığ işi kumaşlar, > 30 cm genişliğinde (çözgü örme kumaşlar hariç)	102.520	4.114	18.425	14.311	348
4303	Giyim eşyası, giysi aksesuarları ve diğer kürk ürünleri (eldivenler hariç) müstahzarları,	17.665	13.181	26.847	13.666	104
8403	Merkezi olmayan ısıtma kazanları, elektriksiz; bunların parçaları (buhar üreten kazanlar ve ... Hariç	25.217	16.564	29.988	13.424	81
2707	Yağlar ve yüksek sıcaklıkta kömür katranı damıtma diğer ürünler; benzer ürünler ...	14	0	11.929	11.929	-
8702	10 kişi veya daha fazlasının taşınması için motorlu araçlar, sürücü	12.306	6.175	15.652	9.477	153

8414	Hava veya vakum pompaları (gaz bileşik asansörleri ve pnömatikasansörler ve konveyörler hariç); ...	14.635	7.997	16.819	8.822	110
9999	Başka yerde belirtilmeyen emtialar	32.793	20.408	29.172	8.764	43
6204	Kadın veya kız çocuk takımları, topluluklar, ceketler, blazerler, elbiseler, etekler, bölünmüş etekler, pantolonlar, ...	23.587	18.189	26.860	8.671	48

Kaynak: Trademap

6.1. TÜRKİYE’İN RUSYA FEDERASYONU’NDAN İTHALATINDA BAŞLICA ÜRÜNLER (MİLYONDOLAR)

Tablo 10: Türkiye’nin Rusya Federasyonu’ndan İthalatında Başlıca Ürünler

KOD	ÜRÜN	2015	2016	2017	Değişim	Oran
9999	Başka yerde belirtilmeyen emtialar	9.267.695	5.202.499	6.578.120	1.375.621	26
2710	Bitümlü minerallerden elde edilen petrol yağları ve yağları (ham petrol hariç); içeren müstahzarlar ...	2.466.688	2.170.125	3.288.879	1.118.754	52
2701	Kömür; kömürden üretilen briket, ovolit ve benzeri katı yakıtlar	1.134.014	1.004.679	1.480.441	475.762	47
7208	Düz haddelenmiş demir veya alaşımsız çelik ürünler, genişliği > 600 mm, sıcak haddelenmiş, kaplanmamış, ...	619.680	563.689	1.027.950	464.261	82
7207	Demir veya alaşımsız çelik yarı mamul ürünler	582.349	562.627	760.686	198.059	35
7204	Demir atıkları ve hurdaları; demir veya çelik hurda külçelerini yeniden eritmek (cüruf, ölçek ve ... hariç)	650.851	562.214	684.116	121.902	22
1001	Buğday ve mezelin	693.000	490.573	582.381	91.808	19
7601	İşlenmemiş alüminyum	854.588	617.787	548.323	-69.464	-11
7403	Bakır, rafine ve bakır alaşımları, işlenmemiş (7405 pozisyonundaki bakır alaşımları hariç)	133.197	432.513	540.037	107.524	25
1512	Ayçiçeği tohumu, aspir veya pamuk çekirdeği yağı ve bunların fraksiyonları, rafine edilmiş olsun olmasın ...	795.625	725.972	398.045	-327.927	-45
7201	Pik bloklar ya da diğer birincil formda pik demir ve manganezli,	169.712	97.456	243.765	146.309	150
7209	Düz haddelenmiş demir veya alaşımsız çelik ürünler, > 600 mm genişliğinde, soğuk haddelenmiş "soğuk indirgenmiş", ...	145.775	146.489	222.139	75.650	52
1005	Darı veya mısır	164.388	76.150	171.376	95.226	125
2601	Demir cevherleri ve konsantreleri, dahil. kavrulmuş demir piritler	133.507	143.384	163.070	19.686	14
2302	Eleklerden elde edilen bellet formunda olsun olmasın, kepek ve diğer tortular, ...	117.338	126.606	152.122	25.516	20
2711	Petrol gazı ve diğer gaz halindeki hidrokarbonlar	370.391	229.670	133.937	-95.733	-42
4412	Kontrplak, kaplamalı panel ve benzer lamine ahşap (sıkıştırılmış ahşap, ...	141.373	146.536	117.782	-28.754	-20
1206	Ayçiçeği tohumları, kırık olsun ya da olmasın	12.440	32.903	112.915	80.012	243
2814	Amonyak, susuz veya sulu çözelti içinde	127.959	88.532	111.293	22.761	26
7203	Demir cevheri ve diğer süngersi demir ürünlerin doğrudan indirgenmesi ile elde edilen demir ...	96.165	48.444	106.950	58.506	121

Kaynak: Trademap- TUIK

Sonuç olarak Türkiye'nin Rusya Federasyonu ile yapmış olduğu dış ticaret 2013 ve 2016 yılları arasında ciddi şekilde azalsa da, 2017'de bir önceki yıla göre %31,7 artış göstermiştir.

2. TÜRKİYE İLE RUSYA ARASINDA İMZALANAN YÜRÜRLÜKTEKİ ANLAŞMA VE PROTOKOLLER

- 8.10.1937 tarihli “Ticaret ve Seyrüseferin Anlaşması” ile 25.2.1991 tarihli “Ticari ve Ekonomik İşbirliğine Dair Anlaşma”
- 15.12.1997 tarihinde imzalanan ve 17 Mayıs 2000 tarihinde onay süreci tamamlanan “Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına ilişkin Anlaşma”
- 15.12.1997 tarihinde imzalanan ve 1 Ocak 2000 tarihinde yürürlüğe giren “Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması”
- 15.12.1997 tarihinde imzalanan “Ticari, Ekonomik, Sınai, Bilimsel-Teknik İşbirliğinin Geliştirilmesi Hakkında Uzun Vadeli Program”
- Türkiye – Rusya Arasında Vize Muafiyeti Anlaşması 12 Mayıs 2011 tarihinde imzalanmış, 16 Nisan 2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir.
- Türkiye-Rusya Federasyonu Hükümetler arası Karma Ekonomik Komisyon Protokolleri (12. Dönem KEK Toplantısı Protokolü/20.04.2013)
- Türkiye – Rusya Federasyonu Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyon Protokolleri(01.12.2014)

Türkiye-Rusya Federasyonu Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyon 14.

- Türkiye – Rusya Federasyonu Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyon 14. Dönem Toplantısı Protokolü (12.10.2016)
- Türkiye – Rusya Federasyonu Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyon 15. Dönem Toplantısı Protokolü (21.10.2017)

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

DOĞAL GAZ ANLAŞMASI

18.9.1984 tarihinde imzalanan Doğal Gaz Anlaşması ile Sovyet tarafı 1987 yılından başlayarak 25 yıl süreyle Türkiye Cumhuriyeti'ne doğal gaz sevk etmeyi garanti ederken, Türk tarafı da bu süre zarfında doğal gaz ithal etmeyi taahhüt etmiştir. Anlaşma ile doğal gaz bedellerinin Türkiye tarafından serbest döviz

şeklinde ödenmesi, Rus tarafının ise bu ödemeleri genelde Türk malları alımında kullanması amaçlanmıştır. Anlaşmanın imzalandığı dönemde, doğal gaz karşılığında mal ihracı uygulaması ile geleneksel Türk ihraç ürünleri ihracatından ziyade, Türk sanayi ürünlerinin ihracatının artırılması için yeni bir imkan yaratılması hedeflenmiştir.

Doğal gaz anlaşmasının ülkemiz açısından diğer önemli bir yönü, doğal gaz bedellerinin bir kısmının, Türk müteahhitlik firmalarının Rusya'da gerçekleştirmiş oldukları projelerin finansmanında kullanılmasıdır. 1986 yılında imzalanan 9. Dönem KEK Protokolünde bu konuda hükümlere yer verilmiştir.

İlk doğal gaz alımına başlanıldığı yıl olan 1987 ile 1994 yılları arasında 1,9 milyar Dolar tutarında doğal gaz ithalatı gerçekleştirilmiş olup, bu tarihler arasında belirlenen mal listeleri kapsamında kayda alınan ihracat miktarı 271 milyon Dolar, gerçekleştirilen müteahhitlik hizmetleri toplamı ise 609 milyon Dolar olmuştur.

Ancak, söz konusu Doğal Gaz Hesabı Uygulaması, 1994 yılından itibaren devam ettirilememektedir.

Diğer taraftan, ülkemizdeki doğal gaz kullanımının giderek yaygınlaşması ve 1990'lı yıllardaki ihtiyaçlar nedeniyle, ithal edilen doğal gaz miktarının artırılması yönünde ülkemizce çalışmalara başlanmıştır. 1994 yılında imzalanan protokol ile mevcut 6 milyar m³ doğal gaz alımının, 1995 yılından itibaren tedricen artırılması ve 1998 yılında 10,5 milyar m³'e çıkarılması öngörülmüş, 1996 yılında imzalanan bir protokolle de Batı hattından sağlanacak ilave gaz miktarı 8 milyar m³'e çıkarılmıştır.

Ayrıca, mevcut Batı hattına ilave olarak Rusya Federasyonu'ndan ithal edilecek doğal gazın Karadeniz'in altından geçerek Türkiye'ye getirilmesine ilişkin anlaşma 1997 yılında imzalanmıştır. "Mavi Akım" olarak adlandırılan bu anlaşma ile ülkemize Karadeniz'in altından 16 milyar m³ doğal gaz sevk edilmesi kararlaştırılmıştır.

Türkiye 2000'li yıllarda enerji ihtiyacının önemli bir bölümünü Rusya Federasyonu'ndan sağlama konusunda bir tercih yapmıştır. Bu tercih, Rusya Federasyonu ile ekonomik ve ticari ilişkilerimizdeki temel noktalardan birini teşkil etmektedir. Ülkemiz Rusya Federasyonu'ndan 2008 yılında 23,8 milyar m³, 2009 yılında 19,9 milyar m³ doğal gaz satın almıştır.

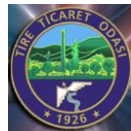
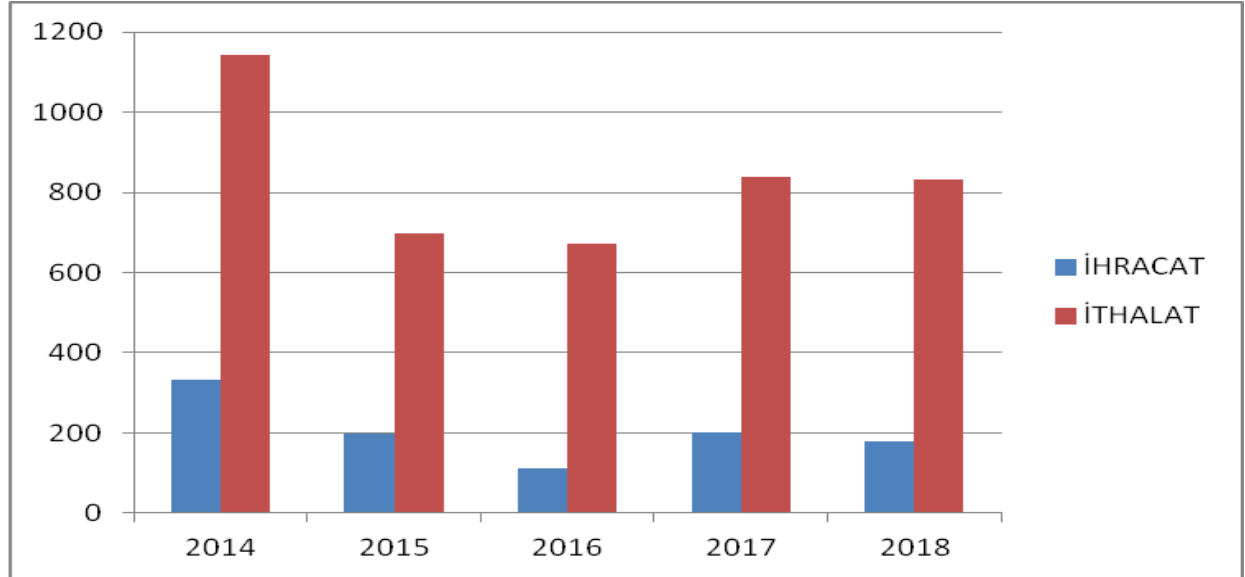

İzmir – Rusya Arasındaki Karşılıklı Ticaret Verileri (Milyon \$)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	DIŞ TİCARET HACMİ	DIŞ TİCARET DENGESİ
2014	334.666.402	1.142.497.994	1.477.164.396	-807.831.592
2015	197.760.695	696.771.400	8.945.32095	-499.010.705
2016	110.114.580	673.044.013	783.158.593	-562.929.433
2017	202.793.600	838.838.123	1.041.631.723	-636.044.523
2018	178.012.198	831.155.565	1.009.167.763	-653.143.367

Kaynak: TÜİK

Grafik: İzmir – Rusya Arasındaki Karşılıklı Ticaret Verileri (Milyon \$)

ÜRÜNLER BAZINDA İZMİR'İN RUSYA'YA İHRACATI (2013)

GTIP	Fasıl	Tutar (Milyon \$)
8	Yenilen meyvalar ve yenilen sert kabuklu meyvalar	51.797.341
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	39.433.279
7	Yenilen sebzeler ve bazı kök ve yumrular	38.049.312
24	Tütün ve tütün yerine geçen işlenmiş maddeler	22.860.112
39	Plastikler ve mamulleri	19.393.464

Kaynak: TÜİK

3. ÜRÜNLER BAZINDA İZMİR'İN RUSYA'DAN İTHALATI (2013)

GTIP	Fasıl	Tutar (Milyon \$)
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	723.490.815
72	Demir ve çelik	135.588.629
15	Hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar, yemeklik katı yağlar, hayvansal ve bitkisel mumlar	80.639.034
10	Hububat	29.984.302
31	Gübreler	26.069.110

Kaynak: TÜİK

4. RUSYA SERMAYELİ ŞİRKETLER

2017 yılı tamamında kurulan şirket sayısı bir önceki yıla göre yüzde 14,38 artarak, 72 bin 871'e ulaştı. Kapanan şirket sayısı ise yüzde 22,46 artışla 13 bin 517 oldu.

Aralıkta kurulan şirket sayısında ise, bir önceki aya göre yüzde 14,03, kooperatif sayısında yüzde 8,33 azalış olurken, gerçek kişi ticari işletme sayısında yüzde 28,12 artış görüldü.

Kapanan şirket sayısı, aynı dönemde yüzde 78,16, kooperatif sayısı yüzde 52,58, gerçek kişi ticari işletme sayısı yüzde 18,09 artış kaydetti. Böylece geçen yılın aralık ayında 5 bin 921 şirket kuruldu, 2 bin 15 şirket kapandı.

- Türkiye'deki Rusya sermayeli şirket sayısı: **1.735**
- İzmir'deki Rusya sermayeli şirket sayısı: **48**

5. Ulaşım

THY tarafından Rusya'nın 36 noktasına, Pegasus tarafından 3 noktasına, Atlas Global tarafından ise 1 noktasına seferler gerçekleştirilmektedir.

6. VİZE

Umuma Mahsus Pasaport hamilleri toplam ikamet süresi 180 gün içerisinde 90 günü aşmamak kaydıyla, her giriş için 30 günü geçmeyen turistik ve iş görüşmesi amaçlı seyahatlerinde vizeden muaftır.

Hizmet ve Hususi Pasaport hamilleri toplam ikamet süresi 180 gün içerisinde 90 günü aşmamak kaydıyla, her giriş için 30 günü geçmeyen turistik ve iş görüşmesi amaçlı seyahatlerinde vizeden muaftır.

Diplomatik Pasaport hamilleri yapacakları seyahatlerinde 90 gün süreyle vizeden muaftır.

7. TURİZM

Türkiye'ye 2014 yılında gelen Rus vatandaşı sayısı: **4.479.049**

İzmir'e 2014 yılında gelen Rus vatandaşı sayısı: **29.771**

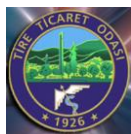
8. DİĞER ÖNEMLİ BİLGİLER:

KARŞILIKLI YATIRIMLAR:

Enka, Koç, Zorlu Grubu (Vestel, Taç, Zorlu Enerji), Efes, Şişecam, Kale Grubu, Eczacıbaşı gibi büyük firmaların yanı sıra küçük ve orta ölçekli firmaların da üretim tesisleri kurmak suretiyle pazara olan ilgileri artmaktadır.

TÜRKİYE'DE RUS FİRMALARI TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLEN DOĞRUDAN YATIRIMLAR:

Rus özel sektörünün son yıllarda Türkiye'deki özelleştirme ihalelerine olan ilgisi ve yatırım kararları Türkiye'nin Rusya için cazip bir yatırım üssü olduğunu kanıtlamıştır. Turizm, hizmetler, petrol/gaz işleme ve depolama alanında yoğunlaşan Rus yatırım ilgisinin gelecek yıllarda artarak süreceği tahmin edilmektedir.

MÜTEAHHİTLİK HİZMETLERİ:

Rusya, Türk müteahhitlik firmalarının 1990'lerden bu yana en fazla proje üstlendiği ülke olup, Türk müteahhitlik hizmetleri açısından en önemli pazardır.

Türk müteahhitlik şirketleri Rusya Federasyonu pazarına 80'li yılların sonundan itibaren giriş yapmıştır. 1989-2013 döneminde firmalarımız 47,5 milyar ABD Doları tutarında 1.368 proje üstlenmiştir. (2013 yılında 9,6 milyar Dolar tutarında 65 proje)

RUSYA FEDERASYONU'NDA FAALİYET GÖSTEREN FİRMALARIMIZ:

Age İnşaat ve Ticaret A.Ş., Alarko Şirketler Topluluğu, Aras İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş., Aydınler İnşaat A.Ş., Baytur İnşaat Taahhüt A.Ş., Borova Yapı Endüstrisi A.Ş., Dorçe Prefabrik Yapı ve İnşaat Sanayi Ticaret A.Ş., EMT Erimtan Müşavirlik Taahhüt Tic. A.Ş., Endem İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş., ENKA İnşaat ve Sanayi A.Ş., Entes Endüstri Tesisleri İmalat ve Montaj Taah. A.Ş., Epik İnşaat Turizm Mühendislik İç ve Dış Ticaret A.Ş., Eston Yapı A.Ş., GAMA Endüstri Tesisleri İmalat ve Montaj A.Ş., Garanti Koza İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş., Güriş Holding A.Ş., Hazinedaroğlu Özkan İnşaat A.Ş., Kayı İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş., Kiska Komandit Şirketi, Kontek İnşaat Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti., Koray Yapı Endüstrisi ve Ticaret A.Ş., Mesa Şirketler Topluluğu, Metag İnşaat Ticaret A.Ş., Metiş İnşaat ve Ticaret A.Ş., Nurol İnşaat ve Ticaret A.Ş., Sistem Yapı İnşaat ve Ticaret A.Ş., Soyak İnşaat ve Ticaret A.Ş., SUMMA Turizm Yatırımcılığı A.Ş., Tekfen İnşaat ve Tesisat A.Ş., Teknotes Mühendislik İnşaat Taah. Tic. ve San.Ltd. Şti., Tepe İnşaat Sanayi A.Ş., TML İnşaat Sanayi Ticaret ve Turizm A.Ş., Urban İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş., Üçgen İnşaat ve Ticaret A.Ş., Üstay Yapı Taahhüt ve Ticaret A.Ş., Yapı Merkezi İnşaat ve Sanayi A.Ş., Yaşar Özkan Mühendislik ve Müteahhitlik A.Ş., Yenigün İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş., Zafer Taahhüt İnşaat ve Tic. A.Ş.'dir.

Kaynakça:

- *T.C. Ekonomi Bakanlığı*
- *Türkiye İstatistik Kurumu*
- *İhracatçı Birlikleri*
- *TradeMap*
- *The Economist Intelligence Unit*
- *International Monetary Fund Reports*
- *CIA World Fact Book*

